

den kaynaklandığı söylenir. Zehebî, Hindî'nin bazı Selefi görüşlere sempati duyduğunu ve gündüzlerini ilimle, gecelerini zikirle geçirdiğini belirtir. Hindî, tasavvuf-la da ilgilenmiştir.

Eserleri. 1. *Zübdetü'l-kelâm li-'işmeti'l-enâm* (TSMK, III. Ahmed, nr. 1873). 2. *el-Fâ'ik fî uşûli'd-dîn* (*Keşfü'z-zunûn*, II, 1217; Brockelmann, *GAL*, II, 141; *Suppl.*, II, 143). Muhammed b. Suûd Üniversitesi'nde Ali b. Abdülaziz el-Umeyrîni eseri doktora çalışması olarak neşre hazırlamıştır (1991). 3. *er-Risâletü's-seyyiyye fî'l-uşûli'd-dîniyye* (*er-Risâletü's-seniyye*, *er-Risâletü's-sîniyye*, *er-Risâletü'n-nefsiyye*, *er-Risâletü't-tisîniyye*, *er-Risâletü's-seb'iyye*) (Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 143). Kâtib Çelebi bu risâlenin usûli-fıkha dair olduğunu kaydetmektedir (*Keşfü'z-zunûn*, I, 873). 4. *Nihâyetü'l-vüşûl ilâ 'ilmi'l-uşûl*. Usûli-fıkha dair hacimli bir eser olup sahasında önemli bir kaynaktır. 697 (1298) yılında istinsah edilen iki ciltlik bir nüshası Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde (III. Ahmed, nr. 1240), 709 (1309) tarihli eksik bir nüshası da Süleymaniye Kütüphanesi'nde (Cârullah Efendi, nr. 566) bulunmaktadır. On iki bölümden meydana gelen eserini Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki nüshası haber, kıyas, istidlâl ve ictihad konularını içeren 9-12. bölümleri ihtiva etmektedir (ayrıca bk. Brockelmann, *GAL*, II, 141).

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'd-Devdârî, *ed-Dürrü'l-fâhîr fî sîreti'l-Meliki'n-Nâsır*, Kahire 1960, s. 133-135; Zehebî, *el-İber*, IV, 40; a.mlf., *Mu'cemü's-şüuyûh* (nşr. M. el-Habîb el-Hîle), Tâif 1408/1988, II, 216; İbn Fazlullah el-Ömerî, *Mesâlik*, IX, 107; Safedî, *el-Vâfi*, III, 239; Yâfiî, *Mir'âtü'l-cenân*, IV, 272; Sübkî, *Tabakât*, IX, 162-163; İsnevî, *Tabakâtü's-Şâfi'iyye*, II, 534; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, XIV, 74; İbn Hacer, *ed-Dürrü'l-kâmine*, IV, 14-15; Süyûtî, *Hüsnü'l-muâdara*, I, 544; Nuaymî, *ed-Dâris fî târihi'l-medâris* (nşr. Ca'fer el-Hasenî), Kahire 1988, I, 130-132; İbn Tolun, *el-Kalâ'îdü'l-cevheriyye fî târihi's-Sâlihiyye* (nşr. M. Ahmed Dehmân), Dimaşk 1401/1980, I, 167-168; Taşköprizâde, *Miftâhu's-sa'âde*, II, 360-361; *Keşfü'z-zunûn*, I, 873; II, 953, 1217, 1991; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, VI, 37; Şevkânî, *el-Bedrü'l-tâli'*, II, 187-188; Siddîk Hasan Han, *et-Tâcü'l-mükellel*, Beyrut 1404/1983, s. 439; a.mlf., *Ebcedü'l-ülûm* (nşr. Abdülcebbar Zekâr), Dimaşk 1978, III, 120-121; Abdülhay el-Hasenî, *Nüzhetü'l-havâtir*, II, 135-138; Brockelmann, *GAL*, II, 141; *Suppl.*, II, 143; *Hediyyetü'l-ârifin*, II, 143; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'elîfin*, X, 160-161; Karatay, *Arapça Yazmalar*, II, 341; Zübeyd Ahmed, *el-Âdâbü'l-Arabiyye*, II, 304, 356.

İLYAS ÇELEBİ

HİNDİLER TEKKESİ

İstanbul'da
Aksaray ve Üsküdar'da
Hindistan'dan gelen
seyyah ve dervişlerin
barındırılması için kurulan iki tekke.

Aksaray-Horhor Hindiler Tekkesi. Fâtih ilçesinde, Aksaray semtinin Horhor olarak anılan kesiminde semte adını veren Horhor çeşmelerinin yanında yer almaktaydı. Bulunduğu semtten dolayı Horhor Tekkesi olarak da anılan tekke Nakşibendiyye'nin İstanbul'daki en eski faaliyet merkezlerindedir. *Hadîkatü'l-cevâmî*'de, Hâce İshak Buhârî-i Hindî'nin arzusu ile Fâtih Sultan Mehmed tarafından kurulduğu, giderlerinin padişahın vakfından ödendiği, yönetiminin tekke şeyhlerine bağlandığı kayıtlıdır. Aynı kaynaktaki, Fâtih'in silâhdarı Mehmed Ağa'nın burada hücrenişin olarak yaşadığı, vefatında tekkenin hazîresine gömüldüğü, ayrıca XVIII. yüzyılın ilk yarısında Şeyh Türâbî-i Hindî'nin meşihatı sırasında, Üsküdar'daki Hindiler Tekkesi'nin bânisi ve ilk postnişini olan Şeyh Seyyid Feyzullah Efendi el-Hindî'nin (ö. 1161/1748) talebi üzerine Sadrazam Yeğen Mehmed Paşa tarafından gümrükten bir miktar günlük gelir sağlandığı belirtilmektedir. Öte yandan, Küçük Abdal tarafından 888 (1483) yılında kaleme alınan ve Otman Baba'nın menâkıbını içeren *Vilâyetnâme-i Şâh*'ta Otman Baba'nın İstanbul'dan geçerken Hindiler Tekkesi'ni ziyaret ettiği yolundaki rivayet dikkat çekicidir. Otman Baba gibi ileri gelen bir Kalenderî şeyhinin Hindiler Tekkesi'ni ziyaret etmesi, bu dönemde Nakşibendiyye'ye mensup seyyah ve mücerred dervişlerin Kalenderî eğilimlere sahip bulunduğunu düşündürmektedir.

Tekkenin, kuruluşundan XVIII. yüzyıla kadar uzanan dönemine ilişkin hemen hiçbir şey bilinmemektedir. T. Zarcone, Cemalettin Server Revnakoğlu'nun İstanbul Divan Edebiyatı Müzesi Arşivi'nde bulunan Hindiler Tekkesi'ne ait dosyasındaki bilgilerden ve tekkenin hazîresindeki mezar taşlarından hareketle XVIII. yüzyıldan tekkelerin kapatıldığı 1925'e kadar meşâyih listesini şu şekilde tesbit etmiştir: XVIII. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı anlaşılan Şeyh Türâbî-i Hindî, Şeyh Feyzullah Murtaza Efendi (ö. 1198/1783-84), Üsküdar Karacaahmet'te Miskinler Tekkesi Mescidi'nin arkasında gömülü olan Şeyh Hasan Efendi (ö. 1217/1802), aslen Hindistan'ın Murâdâbâd şehrinden olan ve

Açıkbaş lakabı ile tanınan Şeyh Abdullah Âgâh Efendi (ö. 1226/1811), Şeyh Hindî el-Hâc Hüseyin Efendi (ö. 1230/1815), Şeyh Hacı Ali Ömer Şah (ö. 1248/1832-33), Şeyh Seyyid Abdurrahman Efendi (ö. 1250/1834-35), Şeyh Esrar Şah (ö. 1250/1834-35), Şeyh el-Hâc Mâlî Şah Abdullah Hindî (ö. 1252/1836-37), Şeyh el-Hâc Ali Mahbûb Şah Efendi Dihlevî (ö. 1255/1839), Şeyh Hacı Ahmed Efendi (ö. 1286/1869-70), Horhor Baba olarak tanınan ve 1288'de (1871) tekkenin meşihatına getirilmesi çeşitli tartışmalara yol açan Şeyh Hindî el-Hâc İbrâhim Hakkı Efendi (ö. 1292/1875), Şeyh Fâzil Ahmed Efendi, Fâzil Ahmed Efendi'nin oğlu Şeyh Hasan Âşık (ö. 1323/1905), Fazıl Ahmed Efendi'nin diğer oğlu Şeyh Abdülaziz Efendi (ö. 1333/1915), Hindî Baba Şeyhi lakaplı Şeyh Abdullah Efendi, Afgan kökenli olan ve daha önce Üsküdar'daki Afganiler Tekkesi'nin meşihatını üstlenmiş bulunan Şeyh Hacı Mehmed Efendi ve son postnişin Şeyh Abdurrahman Riyâzeddin Bâbü Efendi b. Nâzîreddin el-Hindî (ö. 1966). Şeyh Riyâzeddin Bâbü Efendi, anayurdu olan Hindistan'ın tanınmış âlimlerinden Mevlânâ Muhammed İbrâhim'den hadis okumuş, tahsilini Kahire'deki Ezher ve Bağdat'taki Nu'mâniyye medreselerinde sürdürmüş, daha sonra Kudüs'te Bâbü'z-Zâhiriye yakınındaki Hindiler Tekkesi'ne (Tekyetü'l-Hunûd) şeyh olmuştur.

Nakşibendiyye'ye bağlı olarak faaliyete geçen Hindiler Tekkesi XVII. yüzyıl ortalarında Kâdiriyye'ye bağlanmış, XVIII. yüzyıl sonlarında tekrar Nakşibendiyye'ye intikal etmiş, XIX. yüzyılın başlarından itibaren de bu iki tarikat arasında birçok defa el değiştirmiştir. Revnakoğlu, XIX. yüzyılda tekkenin postuna oturan Kâdirî şeyhlerinin bu tarikatın Rezzâkiyye koluna bağlı olduğunu bildirmektedir. Tekkenin Kâdiriyye ile olan bağlantısı, adı geçen tarikatın Hindistan'daki yaygınlığı ve nüfuzu ile açıklanabilir. J. P. Brown, 1866'da İstanbul'da bulunduğu sırada Hindiler Tekkesi'nin mensupları arasında Kâdirîler'in yanı sıra Çiştîler'in, Kübrevîler'in, Ni'metullâhîler'in ve Kalenderîler'in de yer aldığını kaydetmekte, bu tesisin en azından XIX. yüzyılın Hint kökenli bütün dervişlerini çatısı altında barındırdığı anlaşılmaktadır. Tekkenin âyin günü XIX. yüzyıla ait kaynaklarda cuma olarak belirtilmiştir. Diğer taraftan Dahiliye Nezâreti'nin rûmî 1301 (1886) tarihli istatistik cetvelinde tekkede dört erkekle üç kadının ikamet ettiği, rûmî 1325 (1910) tarihli bir belgede de Maliye Nezâreti'n-

HİNDİLER TEKKESİ

de senede 1104 kuruş, günde üç çift ekmele dört okta et tahsisatı bulunduğu kaydedilmektedir.

Hindiler Tekkesi, Osmanlı başşehirinde ve Hindistan'daki tasavvufî hayatla tarihat kùltürü arasında bir köprü vazifesi görmesinin yanı sıra Osmanlı - Hint siyasî ilişkilerinin de önemli bir odak noktası olmuştur. Tekkenin hazîresine defnedilen İmam Mehmed, Hindistan'daki Meysûr Devleti'nin hükümdarı Tîpû Sultan'ın, İngilizler'e karşı giriştiği mücadelede Osmanlı Devleti'nden yardım almak amacıyla 1787'de I. Abdülhamid'e gönderdiği 300 kişilik elçi heyetinde yer almıştı. XX. yüzyılın başlarında Hindistan'ın İngiliz hâkimiyetinden kurtulması için mücadele eden Ubeydullah es-Sindî Efendi Osmanlı Devleti'ne sığındığında Hindiler Tekkesi'nde ikamet etmişti. Tekkenin son postnisini Riyâzeddin Bâbü Efendi ise Kudüs'teki Hindiler Tekkesi'nin şeyhi iken I. Dünya Savaşı yıllarında Osmanlı ordularına yardım etmiş, onlarla birlikte Kudüs'ten ayrılmış ve İstanbul'a gelerek Hindiler Tekkesi'nin meşihatını devralmış, İstanbul'un işgali yıllarında da İngilizler tarafından tutuklanarak hapse atılmıştır.

Hindiler Tekkesi 1925'te tekkelerin kapatılmasından sonra kendi haline terk edilmiş, mescid - tevhidhâne yapısı 1933'te belediye tarafından yıktırılmış, geriye kalan ahşap yapılar da yakın tarihe kadar kimsesiz yaşlı kadınların barınağı olmuştur. 1982'de yapılan tesbitte, tekke arsasının batı sınırını teşkil eden Horhor cadresi üzerindeki dikdörtgen açıklıklı, ahşap kanatlı basit avlu kapısından girildiğinde sağda (güneyde) mescid - tevhidhânenin duvar kalıntıları göze çarpıyordu. Yaklaşık 9,00 x 9,00 m. boyutlarında, kare planlı bir alanı kaplayan mescid - tevhidhânenin XIX. yüzyılın ikinci yarısında yenilediği, duvarlarının Batı standartlarında tuğlalarla örüldüğü, üzerinin de ahşap bir çatıyla örtülü olduğu anlaşılmaktadır. Güney duvarının ekseninde yer alan ve harim yönüne doğru çıkıntı teşkil eden basık kemerli mihrap, eksenin kible doğrultusuyla çakışması için duvara vev olarak tasarlanmıştır. Mihrap duvarının arkasında, *Hadikatü'l-cevâmi'*de tekkenin bânisi Hâce İshak Buhârî-i Hindî'ye ait kabrin bulunduğu bildirilen alanda bir birahane yer almaktadır. Tesbit edilebilen on adet mezardan biri avlu kapısından girince sağda, biri mescid - tevhidhânenin güneybatı köşesinde bulunmakta, sekizi de aynı mekânın doğu duvarının önünde sıralanmaktadır. Mescid - tevhidhâne-

nin doğu duvarına paralel olarak gelişen, 11,00 x 7,00 m. boyutlarında iki katlı ahşap bina herhalde tekkenin selâmlık birimlerini ve seyyah dervişlere mahsus hücreleri barındırıyordu. Arsanın kuzey sınırını meydana getiren Horhor çeşmelerine ait haznenin gerisindeki nisbeten ufak boyutlu diğer ahşap bina ise büyük bir ihtimalle tekke şeyhinin ikametine tahsis edilen harem dairesidir. Her iki yapı da ahşap kaplamalı ve süslemesiz cepheleeri, kısa saçakları, dikdörtgen açıklıklı kapıları ve pencereleri, alaturka kiremit kaplı kırma çatılarıyla XIX. yüzyılın ikinci yarısına ait sıradan meskenleri andırmaktadır.

Üsküdar Hindiler Tekkesi. Üsküdar'ın Selâmsız semtinde Solaksinan mahallesinde, mahalleye adını veren camiye yaklaşık 100 m. mesafede yer almaktadır. Zâkir Şükrü Efendi'nin naklettiğine göre Kâdiriyye tarikatına bağlı olan tekke 1150 (1737-38) yılında Şeyh Seyyid Feyzullah Efendi el-Hindî tarafından faaliyete geçirilmiştir. Aynı kaynakta daha sonra tekkenin postuna geçen şeyhlerin kimlikleri şu şekilde belirtilmiştir: Şeyh Bereket Efendi el-Hindî, Feyzullah Efendi'nin halifesi Şeyh Emânullah el-Hindî, Sergürûh-ı Şeyh Rahîmullah Şah el-Hindî (ö. 1193/1779), Şeyh Mehmed Mülân el-Hindî (ö. 1202/1787-88), Mehmed Mülân'ın oğlu Derviş

Pîr Seyyid Mehmed Efendi (ö. 1207/1792-93), Şeyh Abdullah Yâr el-Hindî (ö. 1238/1822-23), Şeyh Ali Efendi (ö. 1246/1830-31), Şeyh Süleyman Halife Efendi (ö. 1252/1836-37), Şeyh Mehmed Râşid Efendi (ö. 1285/1868-69), Şeyh Hasan Veliyyüddin Efendi ve 1294'te (1877) meşihatı üstlenen Şeyh Mehmed Tâhir Efendi. T. Zarcone, gerek Feyzullah el-Hindî'nin gerekse kendisinden sonra gelenler arasında Hindî nisbesi bulunan beş şeyhin Hint asıllı olduğunun kesin biçimde kanıtlanamayacağını, bu kişilerin Hindistan üzerinden İstanbul'a gelen veya hacca giden Orta Asya kökenli Türk şeyhleri olabileceğini ileri sürmektedir. Ancak tekkenin bağlı bulunduğu Kâdiriyye tarikatının Orta Asya'dan ziyade Hindistan'da yaygın ve etkin olması, ayrıca söz konusu şeyhlerin adları (Emânullah, Rahîmullah, Abdullah Yâr) bu iddiayı desteklememektedir.

İstanbul tekkelerinin dökümünü içeren kaynaklarda bânisi Feyzullah Efendi'nin adıyla da anılan ve âyin gününün cumartesi olduğu belirtilen Hindiler Tekkesi tamamen ortadan kalkmış olup yerleşim düzeni ve mimari özellikleri tesbit edilememektedir. Vakıflar Genei Müdürlüğü Arşivi'nde bulunan, Şinasi Akbatu'nun İbrahim Hakkı Konyalı'ya intikal ettirdiği 1924 tarihli Üsküdar'daki vakıf eserler dökümünde tekkenin arsa halinde olduğunu belirtilmesi, tekkelerin kapatılmasından önce burada tarikat faaliyetinin sona erdiğini ve binaların tarihe karıştığını göstermektedir. Zâkir Şükrü Efendi'nin verdiği şeyhler listesinin 1870'lerin sonlarında kesilmesi de bu görüşü güçlendirmektedir.

Tekkenin günümüze gelebilen izleri, Şeyh Feyzullah el-Hindî'nin kabriyle Abdullah Efendi'nin 1240 (1824-25) tarihli kabrini barındıran demir parmaklıklı hazîre kalıntısından ve bunun çevresindeki bazı mezar taşı parçalarından ibarettir. Feyzullah el-Hindî'ye ait sandukanın baş ucundaki şâhide sülüs hatlı bir kitâbe ile donatılmış ve uzun bir arakıyye ile düz dolama destardan oluşan, İstanbul'da benzerine rastlanmayan bir serpuşla taçlandırılmıştır. Üzerinde herhangi bir yazının ve bezemenin yer almadığı ayak ucu taşı ise dilimli bir kemerle son bulur. Diğer mezarda gömülü olan kişinin, Zâkir Şükrü Efendi'nin meşâyih listesinde 1238 (1822-23) yılında vefat ettiği belirtilen Şeyh Abdullah Yâr el-Hindî olması muhtemeldir. Halen tekkenin arsası ve çevresi Çingener'e ait rengârenk meskenler tarafından işgal edilmiş bulunmakta, bu-

Üsküdar Hindiler Tekkesi'nin bânisi Şeyh Feyzullah el-Hindî'nin mezarı - Üsküdar

rada ikamet edenlerin Şeyh Feyzullah el-Hindî'yi kendi velileri olarak benimsedikleri ve kabrine sahip çıktıkları gözlenmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Bandırmalızâde, *Mecmûa-i Tekâyâ*, İstanbul 1307, s. 5; Ayvansarâyî, *Hadikatü'l-cevâmî*, I, 219; Âsîtâne *Tekkeleri*, s. 3; Hammer, *HEO*, XVIII, 50; Küçük Abdal, *Vilâyetnâme-i Şah*, Ankara Cebeci İl Halk Ktp., nr. 495, vr. 96; *Bâb-ı Âlî Nezâreti Umûr-ı Dâhiliyye/Sicil Nüfus İdare-i Umûmiyyesi/Dersâdet ve Bilâd-ı Selâse Nüfus-ı Millîsine Mahsus İstatistik Cedvelidir*, İstanbul 1301, s. 50; *Mecmûa-i Cevâmî*, I, 110-111; 1328 *Senesi İstanbul Beldesi İhsâiyyât Mecmuası*, İstanbul 1329, s. 19; W. Ivanov, *Concise Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Collection of the Asiatic Society of Bengale*, Calcutta 1924, s. 765-766; J. P. Brown, *The Dervishes or Oriental Spiritualism*, London 1927, s. 371; Storey, *Persian Literature*, I, 1066; Tahsin Öz, *İstanbul Camileri*, Ankara 1962, I, 71; Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârîsi III*, s. 418; Konyalı, *Üsküdar Tarihi*, I, 59, 419; Zâkir Şükrü, *Mecmûa-i Tekâyâ* (Tayşî), s. 77; *Fâtih Camileri ve Diğer Tarihî Eserler* (haz. Fâtiht Müftülüğü), İstanbul 1991, s. 127, 280; Mustafa Özdamar, *Dersâdet Dergâhları*, İstanbul 1994, s. 82; Hikmet Bayur, "Maysor Sultanı Tipu ile Osmanlı Pâdişahlarından I. Abdülhamid ve III. Selim Arasındaki Mektuplaşma", *TTK Belleten*, XII/47 (1948), s. 617-654; Kasım Kufuralı, "Molla İlahî ve Kendisinden Sonraki Nakş-bendîye Muhihi", *TDED*, III/1-2 (1949), s. 130-131; Zafer Hasan Aybek, "Hindîler Tekkesi", *Hayat Tarih Mecmuası*, XII/7 (1977), s. 96; Atilla Çetin, "İstanbul'daki Tekke, Zâviye ve Hânkahlar Hakkında 1199 (1784) Tarihli Önemli Bir Vesika", *VD*, XIII (1981), s. 585; Hatice Aynur, "Saliha Sultan'ın Düşün Töreni ve Şenlikleri", *TT*, XI/61 (1989), s. 36; T. Zarcone, "Histoire et croyances des derviches turkestanais et indiens à Istanbul", *Anatolia Moderna: Yeni Anadolu*, II, Paris 1991, s. 172-181; a.mlf., "Hindîler Tekkesi", *DBİst.A*, IV, 74-75; Ekrem Işın - Ömer Tuğrul İnançer, "Nakşibendîlik", a.e., VI, 32, 39.

M. BAHA TANMAN

HİNDİSTAN

Güney Asya'da ülke.

- I. FİZİKİ ve BEŞERİ COĞRAFYA
- II. ORTAÇAĞ MÜSLÜMAN COĞRAFYACILARINA GÖRE HİNDİSTAN
- III. TARİH
- IV. OSMANLI-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİ
- V. DİN
- VI. HİNDİSTAN'DA İSLÂM ARAŞTIRMALARI
- VII. HİNT-İSLÂM SANATI

Uman deniziyle Bengal körfezi arasında, kuzeyde Himalaya sıradağlarından güneyde Hint Okyanusu'na doğru giderek daralan bir üçgen biçiminde uzanır. Bü-

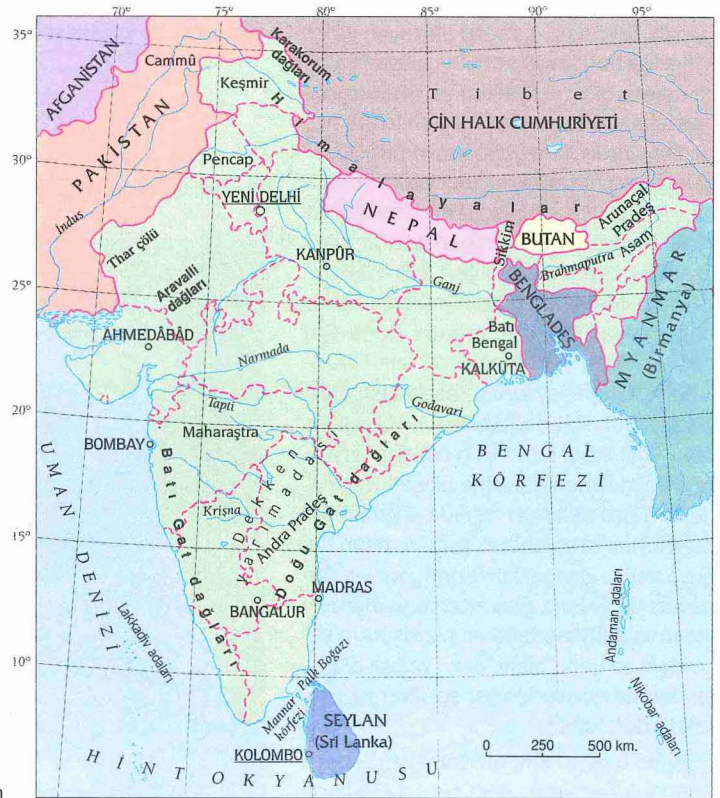
yük kısmının devâsâ boyutlarda (kuzey-güney 3214 km., doğu-batı 2977 km.) bir yarımada olmasından dolayı "subcontinent" (bir kıtanın coğrafi bağımsızlığı bulunan büyük parçası [yarı kıta]; coğrafya literatüründe subcontinent denilince akla Hindistan gelir) terimiyle nitelenen geniş topraklar üzerinde kurulmuş yirmi iki eyaletle (federe devlet) birlik toprağı (union territory) statüsünde dokuz bölgenin birleşmesinden meydana gelen federal yapılı bir cumhuriyettir. Hintçe adı Bhârât Varşa, Birleşmiş Milletler tarafından kullanılan resmî adı Republic of India olup kısaca Union of India (Indian Union) adıyla da anılır; başşehri 1934'ten beri Yeni Delhi'dir.

Birliği oluşturan her eyaletin ayrı bir hükümeti ve parlamentosu vardır; hükümetin başında parlamentonun tayin ettiği bir vali bulunur. Eyaletler adalet, eğitim, sağlık ve iç güvenlikle ilgili konularda ve ayrıca 1947 anayasasında belirtilmiş diğer bazı alanlarda özerktir ve yasama yetkisine sahiptir. Fakat savunma, dış siyaset ve ekonomik planlama gibi konular merkezî hükümetle birlikte belirlenir. Eyaletlerin bazıları orta büyüklükte bir ülke kadar geniş ve kalabalıktır. Andra Pradeş (276.814 km² / 53.5 milyon), Batı Bengal

(88.000 km² / 54.5 milyon) ve Maharaştra (307.000 km² / 62.7 milyon) bunların başlıcalarıdır; bazı eyaletler ise küçüktür (Pencap 50.362 km² / 16.7 milyon, Tripura 10.400 km² / 2 milyon, Goa 3700 km² / 1 milyon).

Kara sınırlarının uzunluğu 15.000 kilometreyi geçen Hindistan kuzeybatıda Pakistan, kuzeyde Çin, Tibet, Nepal, Butan ve doğuda Bengladeş ile komşudur; güneyde Palk Boğazı ve Mannar körfeziyle Sri Lanka'dan ayrılır. Adı geçen boğaz ve körfez arasında âdetâ sıçrama taşları gibi dizilmiş "Âdem Köprüsü" adaları ile güneybatı kıyıları açıklarındaki Lakkadiv (Lakshadweep) adaları ve doğu kıyılarından 1200-1500 km. uzaklıkta bulunan Bengal körfezindeki Andaman ve Nikobar adaları da ülke sınırları içindedir.

Çok hareketli, çok önemli deniz, kara, hava yolları üzerinde yer alan Hindistan aynı zamanda bütün dünyanın toprakları en geniş (dünyada yedinci) ve en kalabalık (Çin'den sonra ikinci) ülkelerinden biridir. Yüzölçümü, Cammû-Keşmir'in Hindistan'a bağlı olan kesimi ve 1974'ten beri üye eyalet statüsündeki Sikkim'le (7096 km²) birlikte 3.287.363 km², nüfusu 843.9 milyondur (1991 sayımı). Toplam yüzölçümü 222.236 km² olan Cam-

Hindistan